

Henk Buurma & Marcel Bouvy

Het juiste medicijn

EDITIE 2010

Bij meer dan honderd kwalen

© Consumentenbond

Consumentenbond

Dan weet je het.

1^e druk, december 2009

Copyright 2009 © Consumentenbond, Den Haag
Auteursrechten op tekst en tabellen voorbehouden
Inlichtingen Consumentenbond

Dr. Henk Buurma is apotheker en als directeur verbonden aan Apotheek Stevenshof en SIR Institute for Pharmacy Practice and Policy te Leiden. Prof. Dr. Marcel Bouvy is eveneens apotheker (Apotheek Stevenshof) en als research manager verbonden aan SIR Institute for Pharmacy Practice and Policy te Leiden. Beide zijn tevens verbonden aan de universiteit van Utrecht (faculteit Farmacie). Beide auteurs bedanken mw. dr. Adrienne Faber, mw. drs. Clementine Stuijt en mw. Sonia Amini voor het – soms vele – werk dat zij voor deze herziening hebben verricht.

Foto omslag: *Corbis*
Grafische verzorging: *Het vlakke land*
Eindredactie: *Georgie Dom*

ISBN 978 90 5951 1248
NUR 862

Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbende op het auteursrecht c.q. de uitgever van deze uitgave, door de rechthebbende(n) gemachtigd namens hem op te treden, niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, hetgeen ook van toepassing is op de gehele of gedeeltelijke bewerking.

De uitgever is met uitsluiting van ieder ander gerechtigd de door derden verschuldigde vergoedingen voor kopiëren, als bedoeld in artikel 17 lid 2, Auteurswet 1912 en in het KB van 20 juni 1974 (Stb. 351) ex artikel 16B Auteurswet 1912, te innen en/of daartoe in en buiten rechte op te treden.

Inhoud

Inleiding 7

1 Wat u over medicijnen moet weten 11

- 1.1 De geneesmiddelenmarkt 11
- 1.2 Het gebruik van geneesmiddelen 14

2 Interne geneeskunde 23

- 2.1 Diabetes (suikerziekte) 24
- 2.2 Te lage schildklierwerking 30
- 2.3 Te hoge schildklierwerking 33
- 2.4 Bloedarmoede 35
- 2.5 Tuberculose 40
- 2.6 Malaria 44

3 Cardiologie 50

- 3.1 Hoge bloeddruk 50
- 3.2 Verhoogd cholesterol- en/of vetgehalte 62
- 3.3 Hartritmestoornissen 66
- 3.4 Angina pectoris en hartinfarct 70
- 3.5 Hartfalen 76
- 3.6 Trombose 82
- 3.7 Perifere doorbloedingsstoornissen 87

4 Longziekten 91

- 4.1 Hoest 91
- 4.2 Luchtweginfectie 97
- 4.3 Astma 101
- 4.4 COPD 108

5 Gastro-enterologie 114

- 5.1 Aften 115
- 5.2 Spruw 117
- 5.3 Aspecifieke maagklachten 120
- 5.4 Opkomend zuur 125

- 5.5 Maag- en darmzweer 130
- 5.6 Misselijkheid en braken 134
- 5.7 Diarree 139
- 5.8 Verstopping 141
- 5.9 Darmkrampen en prikkelbaredarmsyndroom 147
- 5.10 Chronische darmontstekingen 149
- 5.11 Gasophoping in het darmkanaal 153
- 5.12 Aambeien 154
- 5.13 Galstenen 158
- 5.14 Worminfecties 159

6 Reumatologie en orthopedie 163

- 6.1 Spierpijn 163
- 6.2 Reuma 165
- 6.3 Artrose 174
- 6.4 Jicht 175
- 6.5 Botontkalking voorkómen 179
- 6.6 Botontkalking behandelen 183

7 Urologie 188

- 7.1 Urine-incontinentie 188
- 7.2 Prostaatvergroting 191
- 7.3 Urineweginfectie 193
- 7.4 Erectiestoornissen 198

8 Gynaecologie en verloskunde 201

- 8.1 Anticonceptie 201
- 8.2 Abnormaal vaginaal bloedverlies 208
- 8.3 Menstruatiepijn 211
- 8.4 Overgangsklachten 214
- 8.5 Trichomonas-infectie van de vagina 220
- 8.6 Candida-infectie van de vagina 222

- 8.7 Bacteriële infectie van de vagina 224

9 Psychiatrie en neurologie 226

- 9.1 Slapeloosheid 227
- 9.2 Angststoornissen 231
- 9.3 Psychose 236
- 9.4 Depressie 240
- 9.5 ADHD 247
- 9.6 Duizeligheid 251
- 9.7 Migraine 253
- 9.8 TIA 259
- 9.9 Epilepsie 261
- 9.10 Ziekte van Parkinson 267
- 9.11 Dementie 271
- 9.12 Spierspasmen 273
- 9.13 Rusteloze benen 275

10 Dermatologie 278

- 10.1 Eczeem 278
- 10.2 Seborrhoïsch eczeem 286
- 10.3 Psoriasis 290
- 10.4 Netelroos 299
- 10.5 Acne 304
- 10.6 Wratten en likdoorns 308
- 10.7 Schurft 310
- 10.8 Luisinfecties 312
- 10.9 Schimmel- en gistinfecties van de huid 315
- 10.10 Wondroos 320
- 10.11 Krentenbaard 322
- 10.12 Gordelroos 325
- 10.13 Koortslip 328
- 10.14 Een infectie van de huid voorkomen 330
- 10.15 Jeuk 332
- 10.16 Overmatige transpiratie 337
- 10.17 Huidkanker 340

11 Geslachtsziekten 342

- 11.1 Genitale wratten 342
- 11.2 Herpes genitalis 344
- 11.3 Chlamydia-infectie 346
- 11.4 Gonorrhoe 349
- 11.5 Hiv en aids 351

12 Keel-, neus- en oorziekten (KNO) 357

- 12.1 Keelpijn 357
- 12.2 Mondinfecties 360
- 12.3 Neusverkoudheid 362
- 12.4 Bijholteontsteking 365
- 12.5 Gehoorgangontsteking 367
- 12.6 Middenoorontsteking 370
- 12.7 Verstopt oor 373

13 Oogheelkunde 375

- 13.1 Droge ogen 375
- 13.2 Een rood oog 377
- 13.3 Ontstoken ogen door een bacterie-infectie 379
- 13.4 Ontstoken ogen door een virusinfectie 382
- 13.5 Ontsteking van de oogleden 384
- 13.6 Glaucoom 385
- 13.7 Maculadegeneratie 390

14 Diversen 392

- 14.1 Allergie 392
- 14.2 Pijn en pijnbestrijding 398
- 14.3 Koliëkpijn 408
- 14.4 Zenuwpijn 410
- 14.5 Koorts 414
- 14.6 Overgewicht 419

Aandoeningenregister 424

Stoffen- en middelenregister 428

Inleiding

Geneesmiddelen spelen een belangrijke rol in ons leven. In Nederland werd in 2008, alleen al via de apotheek, €4,8 miljard aan medicijnen uitgegeven. Daarnaast worden er ook in ziekenhuizen veel en vaak dure geneesmiddelen gebruikt. In vergelijking met andere landen in de Europese Unie is dat nog niet eens buitensporig veel. Er wordt redelijk kritisch voorgeschreven, maar er zijn wel punten die verbeterd kunnen worden. Zo worden nieuwe, pas geïntroduceerde middelen tamelijk ruimhartig voorgeschreven, terwijl niet bewezen is dat ze beter zijn dan de al bestaande middelen. Bovendien zijn van die nieuwe middelen de bijwerkingen nog niet allemaal bekend en kosten ze vaak (aanzienlijk) meer. Verder blijken sommige artsen zonder duidelijke reden veel duurder of veel meer voor te schrijven dan andere. Ook worden er relatief sterk werkzame (en soms ook dure!) middelen voorgeschreven bij relatief eenvoudige aandoeningen, zoals sterke maagzuurremmers bij eenvoudige maagklachten. Het is ons inziens dus belangrijk dat u weet dat u het juiste middel slikt. Deze uitgave helpt u daarbij. Van vele honderden medicijnen leest u wat u eraan heeft en welke bijwerkingen u onder meer kunt verwachten. De genoemde middelen vindt u handig in een tabel samengevat. Alle informatie is kritisch bekeken en is betrouwbaar, zoals u van de Consumentenbond gewend bent. Daardoor bent u optimaal geïnformeerd en kunt u meepraten over een van de belangrijkste dingen in uw leven: uw gezondheid.

Belangrijke informatie over geneesmiddelen

In het eerste hoofdstuk geven we algemene informatie over geneesmiddelen. We gaan in op

de vraag hoe geneesmiddelen in Nederland op de markt komen, hoe de verkrijgbaarheid geregeld is, wat het verschil is tussen een merkloos geneesmiddel en een merkgeneesmiddel en welke middelen onder de Warenwet vallen. Ook leest u over zaken waarmee u rekening moet houden als u geneesmiddelen gebruikt, zoals bijwerkingen, wisselwerkingen met andere geneesmiddelen en voedsel, en de zogenoemde contra-indicaties. Contra-indicaties zijn redenen om geneesmiddelen niet of met een zekere voorzichtigheid te gebruiken. In dat verband besteden we speciale aandacht aan zwangeren, vrouwen die borstvoeding geven, kinderen en ouderen. Belangrijke informatie, die u zeker moet lezen.

Medische specialismen

In de hoofdstukken erna komt steeds een medisch specialisme aan de orde. Achtereenvolgens zijn dat interne geneeskunde, cardiologie, longziekten, gastro-enterologie, reumatologie en orthopedie, urologie, gynaecologie en verloskunde, psychiatrie en neurologie, dermatologie, geslachtsziekten, keel-, neus- en oorheelkunde en oogheelkunde. Hoofdstuk 14 tot slot is een verzamelhoofdstuk.

Elk hoofdstuk is opgedeeld in paragrafen waarin een ziekte of klacht aan bod komt. In elke paragraaf beschrijven we wat de verschijnselen van de ziekte of klacht zijn, hoe ze ontstaat, wat u zelf kunt doen, wat volgens de Nederlandse richtlijnen de beste geneesmiddelen zijn en welke middelen we bij de betreffende ziekte of klacht niet aanraden.

Onder het kopje 'Wat te doen met' vindt u geneesmiddelen beschreven die een speciale plaats innemen bij de behandeling. Daarmee

bedoelen we middelen die in de regel geen ‘eerste keus’ zijn, maar die in aanmerking komen als de middelen van keuze niet geschikt blijken. Daar kunnen allerlei redenen voor zijn, zoals in bepaalde gevallen onvoldoende werkzaamheid, te veel of te ernstige bijwerkingen of ongewenste wisselwerkingen. Ook wanneer u bijvoorbeeld zwanger bent, zal de arts u mogelijk een middel uit deze rubriek voorschrijven.

Veel paragrafen besluiten we met de rubriek ‘Specifieke toepassingen’. Daarin gaan we in op bepaalde aspecten van de aandoening die nog niet voldoende zijn beschreven en die soms ook een andere therapie vereisen. Zo wordt in par. 3.4 de meestvoorkomende vorm van angina pectoris (hartkramp) besproken, namelijk de stabiele angina pectoris. In par. 3.4.6 ‘Specifieke toepassingen’ gaan we in op minder voorkomende vormen van angina pectoris, zoals de instabiele vorm, en op het grote risico van angina pectoris, het hartinfarct. In deze rubriek worden soms ook bepaalde groepen gebruikers besproken, zoals zwangeren en kinderen, die een andere therapie nodig hebben.

Af en toe gaan we hier ook in op andere toepassingen van de belangrijkste geneesmiddelen die in de betreffende paragraaf aan de orde zijn geweest.

Ook in een tabel

De relevante middelen die in de tekst worden genoemd, zijn net als in de vorige editie ook samengevat in een tabel. Hierin kunt u in één oogopslag een bepaald merk vinden, met de werkzame stof, eventuele belangrijke opmerkingen, ons oordeel over het middel en verwijzing naar de paragraaf waarin het middel wordt beschreven. Om het opzoeken te vergemakkelijken, staan de productnamen in de tabel (binnen een categorie) steeds in alfabetische volgorde. Twee uitgebreide registers, een aandoeningen- en een stoffen/middelenregister, zorgen ervoor dat u bepaalde informatie uit dit dikke boek makkelijk opspoort.

Nieuw in deze editie

Deze editie van Het juiste medicijn geeft u nog meer informatie dan de vorige. De inhoud is

namelijk uitgebreid met de beschrijving van de volgende, belangrijke aandoeningen: erectiestoornissen (par. 7.4), ADHD (par. 9.5), huidkanker (par. 10.17) en maculadegeneratie (par. 13.7).

Bronnen

Bij de beschrijving van de geneesmiddelen proberen we zo veel mogelijk informatie over de kosten van deze middelen te geven. Daarbij gebruiken we het Farmacotherapeutisch Kompas van 2009 en de website www.medicijnkosten.nl. Vanwege de leesbaarheid hebben we ervoor gekozen in de tekst gebruik te maken van ‘hij’ waar we ‘hij/zij’ bedoelen.

Verder moet u weten dat de informatie in dit boek gebaseerd is op de richtlijnen voor het voorschrijven van geneesmiddelen zoals die in Nederland door een aantal belangrijke organisaties zijn opgesteld. Deze richtlijnen zijn onder andere te vinden in het Farmacotherapeutisch Kompas, dat afkomstig is van de Commissie Farmaceutische Hulp (CFH) van het College van Zorgverzekering (CVZ).

Diverse richtlijnen of standaarden van het NHG, het Nederlands Huisartsen Genootschap bevatten ook aanwijzingen voor het voorschrijven en gebruik van geneesmiddelen.

Een derde belangrijke bron vormden de richtlijnen van het CBO Kwaliteitsinstituut voor de gezondheidszorg. Waar we ons niet op deze drie belangrijke bronnen met richtlijnen konden baseren, bijvoorbeeld omdat er weinig of geen informatie werd gegeven of omdat nieuwere informatie beschikbaar was, hebben we gebruikgemaakt van andere Nederlandse informatiebronnen voor voorschrijvers en apothekers. We noemen met name het Geneesmiddelenbulletin, een maandelijks tijdschrift over geneesmiddelen met recente opvattingen over geneesmiddel-entherapie en bovendien met informatie over nieuwe geneesmiddelen.

Nuttige informatie voor de gedeelten over zelf dokteren konden we vinden in de Zelfzorgstandaarden van het WINAp, het Wetenschappelijk Instituut Nederlandse Apothekers.

Tot slot

Even terug naar de richtlijnen voor het voorschrijven van geneesmiddelen. In Nederland is inmiddels de opvatting gegroeid dat voorschrijvers zich aan deze richtlijnen moeten houden (en apothekers aan de richtlijnen over zelfzorg). Het is mogelijk dat u in dit boek een ander ge-

neesmiddel als eerste keus aantreft dan waarmee u behandeld wordt. U heeft dan alle recht daarover vragen te stellen. Ga er niet gelijk van uit dat uw arts een fout heeft gemaakt. Er kunnen immers goede redenen zijn om van de landelijke richtlijnen af te wijken. Uw arts zal zijn keuze aan u kunnen uitleggen.

© Consumentenbond